

LAUSUNTO Ylioppilastutkintolautakunnalle

koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista koskevista määräyksistä ja ohjeista

Erilaisten oppijoiden liitto kiittää kutsusta keskustelutilaisuuteen, johon toiminnanjohtaja Sarianna Reinikainen osallistui 10.10.2023, sekä mahdollisuudesta lähettää palautetta kirjallisena.

HUOMIOT KIRJALLISESTI 16.10.2023

Tällä hetkellä lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden perusteella voidaan kokelaalle myöntää erityisjärjestelyjä ylioppilastutkinnon kokeiden suorittamista varten seuraavin kriteerein:

Mikäli lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus vaikuttaa

- jonkin verran kokeen suorittamiseen, voidaan kokelaalle myöntää oikeus suurentaa kirjasinkokoa ja oikeus suurempaan näyttöön;
- merkittävästi kokeen suorittamiseen, voidaan kokelaalle myöntää edellisen lisäksi lisää aikaa kokeen suorittamiseen;
- erittäin paljon kokeen suorittamiseen, voidaan kokelaalle myöntää edellisen lisäksi oikeus erilliseen pienryhmätilaan.

Tästä jaottelusta tulisi kokonaan luopua, koska se on keinotekoinen, ei perustu mihinkään tutkimukseen, eikä ole oikeudenmukainen lukivaikeuden omaavia kokelaita kohtaan. Lieväkin lukivaikeus aiheuttaa kokelaalle haittaa – tavallisesti vähintään lukemisen ja kirjoittamisen hitautta ja virhealttiutta – verrattuna kokelaisiin, joilla ei ole lukivaikeutta. Siten **jokaiselle kokelaalle, jolla on todettu lukivaikeus, tulisi voida myöntää lisäaika kokeen suorittamiseen.**

Pienryhmätilan tulisi olla aidosti keskittymistä helpottava. Tällä hetkellä joissain kouluissa pienryhmätila voi olla esimerkiksi vain sermeillä erotettu nurkkaus suuresta salista, jolloin kaikki äänet kuuluvat häiritsevästi eikä pienryhmätilasta ole kokelaalle mitään hyötyä.

Abitti-järjestelmää tulisi kehittää siten, että siinä olisi käytettävissä samat **helppokäyttötoiminnot** kuin syventävässä lukuohjelmassa. Helppokäyttötoimintojen tulisi olla kaikkien kokelaiden käytössä, jolloin siihen ei liittyisi minkäänlaista yhdenvertaisuusongelmaa. Yksi tärkeä lisäys olisi mahdollisuus käyttää **digitaalista lukuviivainta**, mikä usein auttaa lukivaikeuksista opiskelijaa rivillä pysymisessä.

Abittiin pitäisi ehdottomasti saada **tehtävien/kysymysten sekä kokeessa tuotettujen omien tekstien kuuntelumahdollisuus.** Tällä hetkellä, kun kuuntelumahdollisuutta ei ole, kokelas voi pelkästään lukuvirheen takia vastata aiheen vierestä. Hän ei voi myöskään kuuntelemalla tarkistaa omasta tekstistään virheitä. Myös kuuntelumahdollisuuden tulisi olla kaikkien kokelaiden käytössä.

Arvioinnissa tulisi lukivaikeudesta aiheutuvat toistuvat kirjoitusvirheet tunnistaa ja ottaa huomioon myös äidinkielen ja vieraiden kielten kokeissa (eikä vain reaaliaineiden kokeissa) siten, ettei niiden takia vähennettäisi kohtuuttomasti pisteitä. Lukivaikeuksilla on usein samankaltaisia toistuvia kirjain- ja kirjoitusvirheitä, joita he eivät itse lukivaikeuden takia huomaa. Tällaiset **lukivaikeudesta aiheutuvat virheet pitäisi voida erottaa muun tyyppisistä virheistä kirjoituksessa ja jättää arvostelussa huomioimatta.**

Ylioppilaskokeiden lyhentämistä **neljään tuntiin** kannattaa vakavasti harkita. Kuusi tuntia on pitkä aika keskittyä parhaaseen suoritukseen, ja lisäajan kanssa kahdeksan tuntia on jo melko kohtuuton. Neljässä tunnissa pystyy jo hyvin osoittamaan osaamisensa, jolloin koe kestäisi lisäajan kanssa kohtuullisemmin kuusi tuntia.

Helsingissä 16.10.2023

Sarianna Reinikainen
Toiminnanjohtaja, KT

Erilaisten oppijoiden liitto ry
Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
Puh. 044 3009693, sp sarianna.reinikainen@eoliitto.fi
www.eoliitto.fi